

Whitepaper | Maart 2025

Maatregelen nodig voor een betaalbare energierekening

De energietransitie vraagt om enorme investeringen in een toekomstbestendig elektriciteitsnet. Om energie in de toekomst betaalbaar te houden zijn maatregelen nodig die de kosten van het totale systeem structureel verlagen. Dit zijn systeeminterventies die efficiënt gebruik van het elektriciteitsnet, in combinatie met tijdige en integrale systeemkeuzes. We zien dat bedrijven en consumenten nu te maken hebben met een hoge energierekening en dat de maatregelen zoals hierboven benoemd helpen voor een betaalbaarder systeem op de lange termijn maar niet voor korte termijn verlichting zorgen. Een belangrijke stap is daarom om op korte termijn gerichte subsidies of ondersteuning voor sectoren of consumenten aan te bieden, waar mogelijk met oog voor netimpact.

Betaalbaarheidsladder

Deze betaalbaarheidsladder geeft aan welke acties volgens Netbeheer Nederland prioriteit hebben om de kosten van het elektriciteitsnet te beperken. De focus ligt hier op de nettarieven die onderdeel zijn van de brede energierekening. De netkosten zullen ook de komende jaren stijgen als gevolg van de forse investeringsopgave om aan de vraag naar netcapaciteit te voldoen. Deze kosten worden doorberekend in de nettarieven. Daar krijgen we maatschappelijke waarden zoals energieonafhankelijkheid, economische ontwikkeling, woningbouw en duurzame elektriciteit voor terug.

Trede 1

Maatregelen die netkosten structureel minder laten stijgen

- 1 Kostenefficiënt tariefmodel**
Iedere netgebruiker betaalt mee en als je flexibel gebruik maakt van het stroomnet op dalmomenten ben je goedkoper uit.
- 2 Energiebesparing**
Energie die je bespaart hoeft je niet te transporteren. Met energiebesparing daalt je energierekening en hoeven we minder netten aan te leggen. Daardoor gaan de netkosten omlaag.
- 3 Integrale systeemkeuzes**
Zorg voor een optimale mix tussen gas, warmte en elektriciteit en stem locaties voor vraag- en aanbod van elektriciteit op elkaar af. Daardoor hoeft er minder energie getransporteerd te worden.

! Uitsluitend wanneer Trede 1 niet werkt

Trede 2

Netbewuste ondersteuning van energierekening

- 4 Subsidies onder netbewuste voorwaarden**
Subsidie geven ter ondersteuning van een groep, techniek of bedrijf onder netbewuste voorwaarden. Zo wordt bewust netgebruik beloond.
Subsidies focussen zich op een specifieke groep maar brengen niet direct de totale netkosten omlaag. Met de netbewuste voorwaarden is dat wel het geval.

! Uitsluitend wanneer Trede 2 niet werkt

Trede 3

Algemene middelen? Nee, tenzij gericht en voor een beperkt deel van de kosten

- 5 Alleen als laatste redmiddel**
Het inzetten van algemene middelen via nettarieven levert op korte termijn weinig voordeel voor de klant. Een miljard euro via netkosten biedt huishoudens slechts een beperkt voordeel en vermindert de prikkels voor flexibel gebruik van het elektriciteitsnet.

De basis is gelijke toepassing van kostenreflectieve tarieven in Europa

Inleiding

Door de energietransitie verandert de manier waarop we energie opwekken en gebruiken. We leggen in recordtempo duizenden meters nieuwe elektriciteitskabels aan en bouwen het aardgasnet om naar duurzame alternatieven zoals waterstof. Zo dragen netbeheerders bij aan betaalbare, duurzame energie op de lange termijn en werken we aan een robuust, betrouwbaar energiesysteem dat woningbouwambities, industriële verduurzaming en economische groei ondersteunt.

De investeringen in het elektriciteitsnet zien we terug in een hogere energierekening. We investeren in het energiesysteem van de toekomst, waarbij de kosten via nettarieven over decennia worden verspreid. Deze investeringen leveren de maatschappij op de lange termijn meer op dan ze kosten. [Ecorys](#) toonde in opdracht van TenneT aan dat versnelde netinvesteringen tientallen miljarden aan maatschappelijke waarde opleveren. Sneller bouwen is dus essentieel voor het beheersbaar houden van kosten.

We realiseren ons echter dat de betaalbaarheid van de energierekening voor huishoudens en bedrijven nú al onder druk staat. Netbeheerders werken daarom aan oplossingen die nu ver-

lichting kunnen bieden, zoals flexibele contracten en tariefdifferentiatie waarmee bedrijven tot 65% op netkosten kunnen besparen. Er is echter meer inzet nodig om de energierekening op korte termijn te verlagen.

Voor eindgebruikers is de totale energierekening van belang, die bestaat uit energiekosten, nettarieven en belastingen. In opdracht van de netbeheerders berekende PwC dat de energierekening in Nederland tot 2040 gemiddeld met 3,8% per jaar stijgt zonder inflatiecorrectie, met een groei van de netkosten van 25% naar 31%. Netbeheerders roepen op om te focussen op oplossingen die de energierekening structureel en doelmatig verlagen.

Hiervoor hebben ze de betaalbaarheidsladder ontwikkeld, die bestaat uit:

Trede 1

Maatregelen die netkosten structureel beperken;

Trede 2

Netbewuste ondersteuning van de totale energierekening;

Trede 3

Algemene middelen? Nee tenzij, gericht en voor een beperkt deel van de kosten;

Welke stappen nemen de netbeheerders?

Maatregelen uit de betaalbaarheidsladder zijn oplossingen waar de overheid, netbeheerders, toezichthouders, consumenten en marktpartijen samen aan kunnen werken. We vinden het belangrijk om te communiceren over de stappen die de netbeheerders nemen om te zorgen voor lagere netinvesteringen.

Stap 1

Flexibiliteit: contractvormen, groepscontracten en flexibele tarieven
(implementatie 2025, 2026, 2027 en meer producten komen er aan):

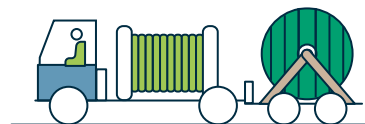
Een grootverbruiker kan tot 65% lagere netkosten betalen met nieuwe flexibelere contractvormen. Bij groepscontracten geldt dat leden van de groep individueel vaak minder betalen omdat zij slim energie-uitwisselen en zo de piekbelasting van de groep verlagen. Naast direct voordeel voor de netgebruiker, maakt dit ook het systeem goedkoper op de lange termijn. Ondanks dat het in sommige gebieden steeds beter lukt om flexibiliteit uit de markt te krijgen (Enexis ontsloot vermogen ter grootte van de stad Eindhoven door flex oplossingen en het zwaarder benutten van de assets), is hier nog veel meer in te realiseren. Netbeheerders doen voorstellen voor het stimuleren van meer flexibel energieverbruik, onder meer door uit te werken hoe onze tarieven meer netbewust gedrag kunnen belonen.

Stap 2

**Onderzoek
zwaarder belasten**

Netbeheerders onderzoeken de mogelijkheid om bepaalde onderdelen van het net zwaarder te belasten en te bepalen waar en hoe de reservecapaciteit verantwoord kan worden ingezet. Dit maakt het mogelijk om meer partijen aan te sluiten en de kosten beter te spreiden.

Stap 3

**Meer energie-
infrastructuur bouwen**

Ook bouwen netbeheerders steeds meer energie-infrastructuur ondanks arbeidsschaarste. Zo kunnen we meer klanten aansluiten en de kosten over een grotere groep aangeslotenen verdelen.

Maatregelen die netkosten structureel beperken

Het efficiënt benutten van het elektriciteitsnet, in combinatie met tijdige en integrale systeemkeuzes, is het meest effectief voor het structureel verlagen van de elektriciteitsnetkosten. BCG heeft in opdracht van het IBO en de netbeheerders een rapport uitgebracht waarin wordt aangetoond dat door slimme keuzes en optimaal gebruik van bestaande en nieuwe infrastructuur de benodigde investeringen in het elektriciteitsnet op land met 7-30% verlaagt kunnen worden. Dit leidt tot een beperking van tariefstijgingen (tot 8% lagere tarieven in 2040), en het verbeteren van de competitieve positie van Nederland als vestigingslocatie. Daarnaast hebben sommige maatregelen potentieel om ook tot het sneller aansluiten van klanten te leiden. Hiervoor zijn onderstaande structurele maatregelen essentieel:

1. Extra aandacht voor flexibiliteit

Gebruikers kunnen op de korte termijn capaciteit vrijmaken op het elektriciteitsnet en op de lange termijn de systeemkosten die ze veroorzaken verlagen door flexibiliteit in hun energiegebruik te vergroten.

Hierdoor kunnen bedrijven en huishoudens blijven verduurzamen en bijdragen aan de betaalbaarheid van het net.

a. De flexibiliteit bij grootverbruikers

kan vergroot worden door middel van tariefprikkel en ondersteunend beleid. Als er daarnaast actief wordt gestuurd op de vraag naar energie en er hogere compensaties komen voor bedrijven die flexibel met hun energieverbruik omgaan, kan dit tot wel vier keer meer effect hebben. Dit leidt tot lagere investeringen (tot 6% lagere systeemkosten), kleinere tariefstijgingen en helpt bij het sneller oplossen van de wachttijden bij netbeheerders als het op tijd wordt ingevoerd.

b. De flexibiliteit bij kleinverbruik

kan worden vergroot door tariefdifferentiatie, maar actieve capaciteitsmanagement ondersteund door slimme netten en demand response-technologieën kan de impact verviervoudigen. Dit leidt tot lagere investeringen (tot 5% lagere systeemkosten), kleinere tariefstijgingen, en zorgt bij tijdige implementatie voor het inlopen van de wachtrijen bij de netbeheerders.

2. Regie op energieplanologie en logische locatiekeuze

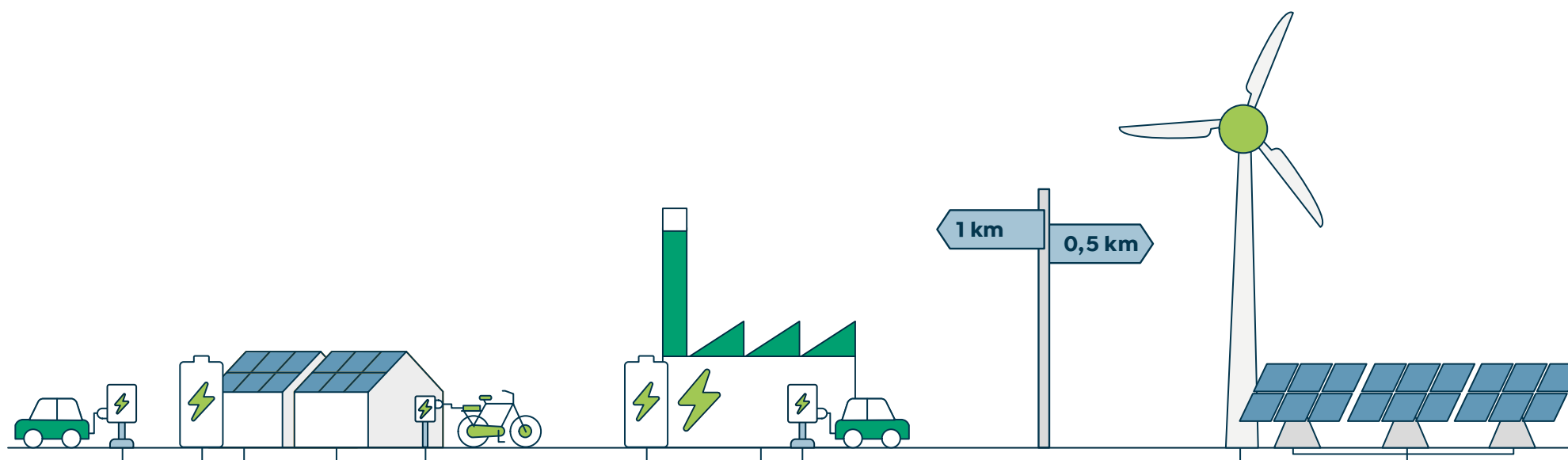
Door het afstemmen van opslag, opwekking en verbruik op strategische locaties kan de transportvraag worden beperkt en daarmee de investeringskosten aanzienlijk worden verminderd. Slimme keuzes van locaties voor nieuw aangesloten vermogen (opwek en grootverbruik) door actief overheidsbeleid beperkt de druk op het elektriciteitsnet aanzienlijk. Bij de ruimtelijke ordening van Nederland, oftewel de keuzes over hoe en waar we onze beperkte ruimte willen inzetten, moet daarom op een

planmatige, gecoördineerde en proactieve manier ruimte worden toegewezen aan zowel onder- als bovengrondse energie-infrastructuur. Energie moet een leidend principe worden in de Nota Ruimte, zodat de benodigde infrastructuur voor wonen, werken, mobiliteit en verduurzaming op de juiste plekken kan worden gerealiseerd.

3. Versnelling van de infrastructuur voor duurzame moleculen

Extra beleid is nodig om de ontwikkeling van warmtenetten, groengasinsmenging, elektrolyzers voor waterstof en batterijen

te versnellen. Als dit uitblijft, lopen we het risico op langdurige vertragingen, waardoor de kosten voor het elektriciteitsnet juist zullen stijgen. Concreet betekent dit een voortvarende behandeling van de Wet collectieve Warmte (WcW), volle inzet op H2 en CCS om de concurrentiepositie van de industrie te kunnen garanderen en een snelle inwerkingtreding van de bijmengverplichting groen gas.

Netbewuste ondersteuning van de energierekening

Hoewel structurele maatregelen op de lange termijn bijdragen aan een betaalbaarder systeem, bieden ze op korte termijn geen directe oplossing voor hoge energiekosten. Een belangrijke stap is daarom om op korte termijn gerichte subsidies of ondersteuning voor sectoren of consumenten aan te bieden, waar mogelijk met oog voor netimpact. Mogelijke oplossingen zijn:

- **Verbreding SDE++** waarbij er rekening wordt gehouden met de impact op piekbelasting voor het verlenen van de subsidie, waarbij de impact op de piekbelasting wordt meegenomen bij het verlenen van de subsidie.

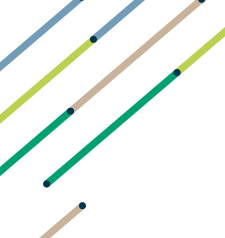
Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van een non-firm ato-contract als referentie voor het bepalen van de subsidie bij bepaalde elektrificatieopties.

- **Meer geld voor flexscans.** Er staat 29 mln gereserveerd voor tussen 2024 en 2025. Hier help je ca 3000 bedrijven mee, maar er zullen veel meer bedrijven moeten flexibiliseren.
- **Een hogere subsidie binnen de iSDE** voor isolatiemaatregelen.
- **Energy hubs:** Het opschalen van flexibiliteit op de lange termijn naar 500-600 energy hubs.

Er staat nu 166 mln euro voor de vorming van 60 tot 70 energyhubs. Opschaling van meer energyhubs vereist aanzienlijke investeringskosten.

- **Uitwerken van flextenders:** het uitschrijven van een tender om flexibilitetsdiensten voor de netbeheerder aan te bieden in een bepaalde gebied (kan bijvoorbeeld batterijen of een gasturbine zijn) om netcongestie en/of verzwaring te voorkomen.

De netbeheerders snappen dat dit mogelijk onvoldoende is om aan de acute vragen vanuit consumenten en industrie te voldoen.

Algemene middelen? Nee tenzij, gericht en voor een beperkt deel van de kosten

In andere EU-landen worden bedrijven vaak gecompenseerd voor energie gerelateerde kosten via de nettarieven, wat leidt tot een concurrentienadeel voor Nederlandse bedrijven. De ACM heeft echter bepaald dat dit niet in lijn is met de Europese kostenveroorzakingsprincipe en daarmee niet toegestaan zou mogen zijn. Het is cruciaal dat er een consistente toepassing van Europese regels is en dat het industriebeleid op EU-niveau goed wordt afgestemd. Dit voorkomt een Europese ‘race to the bottom’ op nettarieven en zorgt ervoor dat we een gelijk speelveld voor bedrijven creëren. De netbeheerders verwelkomen daarom de [Clean Industrial Deal](#) van de Europese Commissie, waarin wordt aangekondigd dat de Commissie start met een voorstel voor een geharmoniseerd ontwerp van tariefmethodologieën voor netwerkkosten. Wij beseffen dat deze harmonisatie tijd vergt en dat

actie nu nodig is om de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven te verbeteren. Om op korte termijn verlichting te bieden op de energierekening voor bedrijven en huishoudens pleiten de netbeheerders voor het effectief inzetten van algemene middelen voor de energietransitie. Een miljard euro via de netkosten levert huishoudens een zeer beperkt voordeel per jaar op, terwijl dit buiten de nettarieven veel gericht kan worden ingezet. Bovendien vermindert de inzet van algemene middelen via de nettarieven prikkels om flexibel gebruik te maken van het elektriciteitsnet. Deze prikkels hebben we juist nodig om het energiesysteem robuust en betaalbaar te maken.

Netbeheerders pleiten in eerste plaats voor gerichte compensatie via belasting- en subsidiebeleid, direct toegepast op relevante

doelgroepen zoals kwetsbare huishoudens of economisch relevante bedrijven. De netbeheerders begrijpen het daarom als de politiek kiest voor de invoering van een indirecte kostencompensatie (IKC-)regeling. De hoge energiekosten kunnen via deze manier buiten de tarieven om gecompenseerd worden. Algemene middelen in de vorm van subsidies en een amortisatiefonds kan tot slot wel goed werken voor het ontwikkelen van nieuwe markten, zoals waterstof. Dit is een noodzakelijke stap naar de toekomst van het energiesysteem en ondersteunt de lange-termijn verduurzaming van het energiesysteem.

Door samen te werken kunnen we de kosten structureel beperken en zorgen voor een eerlijk, betaalbaar en duurzaam energiesysteem voor de toekomst.